

5. Ceny

Celkový růst cenové hladiny v 1. čtvrtletí zrychlil.

Meziroční růst cenové hladiny měřený deflátorem HDP zrychlil v 1. čtvrtletí na rekordních 12,2 %. Silně se zvyšovaly ceny spotřeby (13,0 %), přičemž u domácností nárůst mírně zpomalil na 15,6 %, zatímco u cen vládní spotřeby došlo k posílení meziročního tempa na 7,9 %. Také ceny kapitálových výdajů dál silně rostly (8,6 %), z toho investiční statky zdražily meziročně o 6,3 %. K celkovému meziročnímu navýšení cenové hladiny v 1. čtvrtletí nově přispíval i vývoj směnných relací (101,3 %), které se do kladných hodnot dostaly po šesti čtvrtletích. Kladné byly směnné relace zahraničního obchodu se zbožím (101,5 %) i službami (100,5 %). Mezičtvrtletně se cenová hladina celkově zvýšila o 5,7 %. Na prudké posílení měly vliv zejména ceny spotřeby (5,5 %), z toho spotřeba domácností zdražila o 6,7 %. I mezičtvrtletní směnné relace byly pod vlivem zahraničního obchodu se zbožím silně kladné (102,5 %). Celkový nárůst cen kapitálových výdajů byl mírný (0,5 %), ale výrazně posilovaly ceny hrubého fixního kapitálu (2,7 %).

Meziroční růst spotřebitelských cen zpomalil, ale mezičtvrtletně se ceny výrazně zvýšily.

Meziroční růst indexu spotřebitelských cen v 1. čtvrtletí 2023 zrychlil a dosáhl 16,4 %. Projevilo se na tom zejména ukončení platnosti úsporného energetického tarifu, který ovlivňoval vývoj spotřebitelských cen v závěru loňského roku. K meziročnímu růstu celkového indexu v 1. čtvrtletí, stejně jako k jeho zrychlení, nejvíce přispívaly ceny bydlení a energií. Velmi silný příspěvek stále měly i potraviny a nealkoholické nápoje. Významně přispělo i stravování a ubytování a rekreace a kultura. U většiny oddílů spotřebního koše meziroční dynamika spíše zvolňovala, na čemž měla podíl i vysoká srovnávací základna loňského roku. Ceny zboží úhrnem vzrostly meziročně o 19,1 %, zatímco u služeb přírůstek dosáhl 11,9 %. Mezičtvrtletní nárůst spotřebitelských cen v 1. kvartálu dosáhl výrazných 6,9 %, přičemž ceny rostly napříč spotřebním košem.

Bydlení a energie přispívaly k meziročnímu růstu nejvíce.

Ceny bydlení, vody, energií a paliv se v 1. čtvrtletí 2023 meziročně zvýšily o 22,2 %. To představuje výrazné posílení ve srovnání s předchozím kvartálem (14,9 % ve 4. čtvrtletí 2022). Mezičtvrtletně se ceny bydlení a energií zvýšily o 17,6 %. Nejvíce se meziročně zvýšily ceny elektrické a tepelné energie, plynu a ostatních paliv (46,1 %), u kterých rovněž v rámci oddílu bydlení a energií došlo k nejmarkantnějšímu posílení přírůstku. Běžná údržba a drobné opravy zdražily meziročně o 17,8 % a ceny ostatních služeb souvisejících s bydlením byly vyšší o 16,1 %. Na 7,8 % oslabil meziroční přírůstek imputovaného nájemného¹ a naopak růst nájemného z bytu posílil na 6,4 %.

Ceny potravin si přes mírné oslabení držely vysoké meziroční tempo růstu.

Velmi výrazná zůstala i v 1. čtvrtletí meziroční dynamika cen potravin a nealkoholických nápojů. Ty vzrostly o 24,1 %, což představovalo jen mírné oslabení tempa v porovnání s koncem roku 2022. Mezičtvrtletně se ceny potravin a nealkoholických nápojů zvýšily o 5,3 %. Dál trval přenos vysokých cen zemědělských výrobců do spotřebitelských cen, což výrazně ovlivnilo meziroční přírůstek cen mléka, sýrů a vajec (32,7 %), pekárenských výrobků a obilovin (26,5 %) nebo masa (24,4 %). Výrazně vyšší byly také ceny cukru, marmelády, medu, čokolády, cukrovinek a cukrářských výrobků (23,7 %), olejů a tuků (23,5 %) a zeleniny (22,3 %).

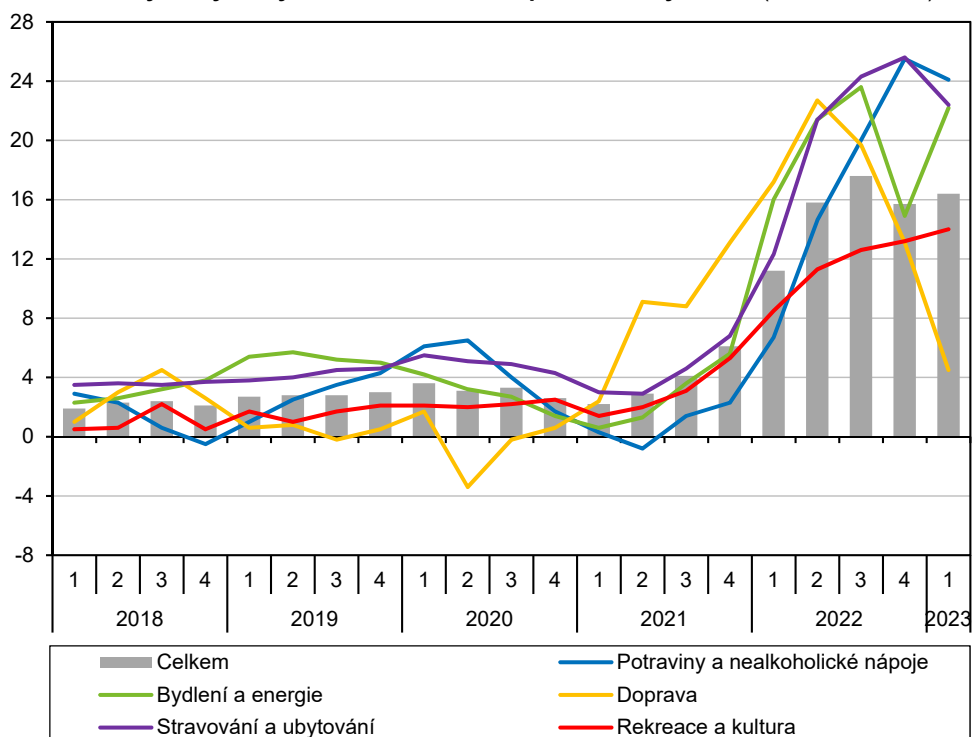
Výrazně rostly ceny v oddílech zahrnujících různé služby, jako je stravování a ubytování nebo rekreace a kultura.

Významný příspěvek k meziročnímu růstu indexu spotřebitelských cen měly také ceny stravování a ubytování, které v 1. čtvrtletí meziročně vzrostly o 22,4 % a mezičtvrtletně se zvýšily o 3,0 %. Ceny stravovacích služeb byly v 1. čtvrtletí meziročně vyšší o 22,7 % a ubytovacích služeb o 19,7 %. Rovněž ceny rekreací a kultury dál silně rostly. Jejich meziroční přírůstek mírně posílil na 14,0 % a oproti 4. čtvrtletí 2022 se zde ceny zvýšily o 5,8 %. Silný meziroční přírůstek měly ceny dovolených s komplexními

¹ Imputované nájemné vyjadřuje náklady vlastnického bydlení. Kromě samotných cen bydlení zahrnuje i náklady na výstavbu a renovace a další poplatky. Více na: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodicka-poznamka-k-indexu-spotrebitelskych-cen-imputovane-najemne>.

službami (21,5 %), ostatních předmětů pro rekreaci a volný čas (17,6 %), novin, knih a papírenského zboží (12,2 %) a rekreačních a kulturních služeb (10,9 %).

Graf č. 11 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Meziroční růst cen odívání a obuvi oslabil.

Ceny ostatního zboží a služeb² se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšily o 13,5 % a dynamika tak mírně zrychlila. Mezičtvrtletní přírůstek zde dosáhl 3,9 %. Výrazný meziroční růst si udržely ceny bytového vybavení, zařízení domácnosti a oprav (12,6 %). Mezičtvrtletně byly vyšší o 2,1 %. Mírně zrychlil meziroční růst cen zboží a služeb pro běžnou údržbu domácnosti (20,7 %), ale mírnější byly přírůstky cen zboží z tohoto oddílu – bytového textilu (14,7 %) nebo nábytku a dalšího zařízení (12,9 %) a dalších. Výrazněji oslabil meziroční růst cen odívání a obuvi (15,3 %), které se jen mírně zvyšovaly i v porovnání s předchozím kvartálem (0,6 %). Ceny alkoholických nápojů a tabáku byly meziročně vyšší o 6,8 % a mezičtvrtletně o 3,8 %.

Meziroční dynamika cen dopravy pod vlivem cen pohonných hmot oslabila.

V 1. čtvrtletí výrazně oslabila meziroční dynamika cen dopravy (4,5 %), takže oddíl oproti minulému roku mírněji přispíval k celkovému růstu cen. Mezičtvrtletně ceny dopravy klesly o 2,4 %. Na zpomalení meziroční dynamiky měly největší vliv ceny provozu osobních dopravních prostředků, které byly meziročně vyšší jen o 0,8 % (ve 4. čtvrtletí 2022 to bylo 13,6 %). Mírněji rostly i ceny nákupů automobilů, motocyklů a jízdních kol (zpomalení na 5,9 % z předchozích 11,7 %). Meziroční přírůstek cen dopravních služeb ale zrychlil na 20,0 %. Ceny v oblasti zdraví si držely silný meziroční přírůstek (9,5 %) a výrazné bylo i jejich mezičtvrtletní navýšení (3,7 %). Nezanedbatelné bylo také meziroční navýšení nákladů na vzdělávání (7,3 %), mezičtvrtletně ale oddíl spíše stagnoval (0,3 %). Vyšší byly i ceny pošt a telekomunikací (2,5 % meziročně a 0,5 % mezičtvrtletně), které měly v předchozích letech spíše tendenci stagnovat či klesat. V 1. čtvrtletí ale prudce meziročně rostly ceny poštovních služeb (8,8 %) i telefonních a faxových zařízení (7,2 %). Telefonické a faxové služby byly meziročně dražší o 1,8 %.

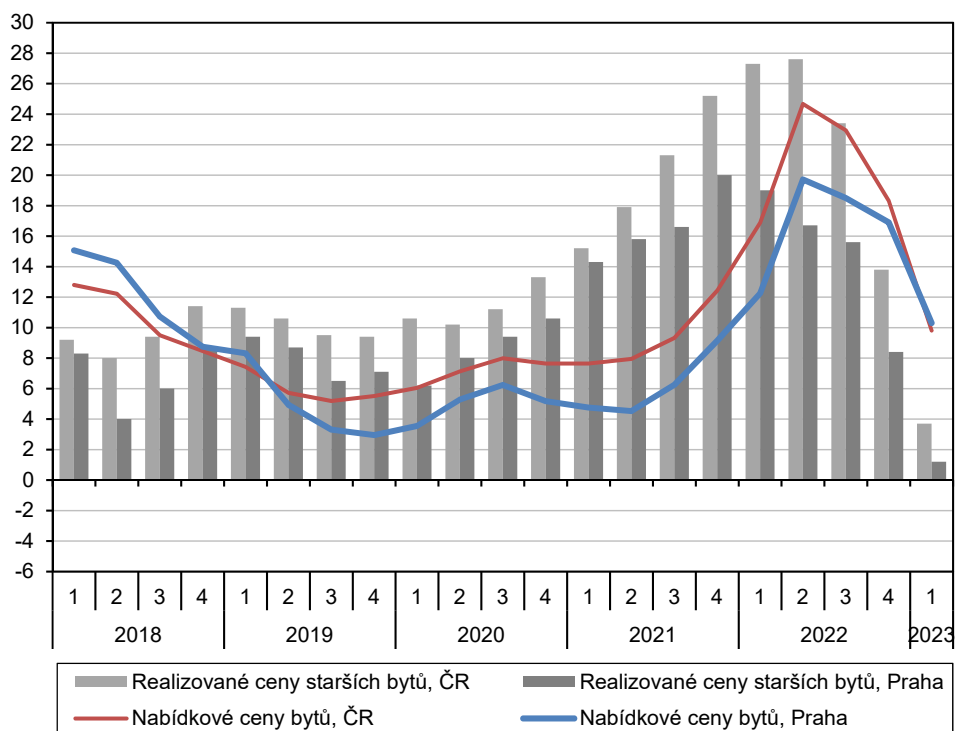
² Zahnuje služby osobní péče a osobní potřeby a doplňky, sociální péči, pojištění a další finanční služby apod.

Růst spotřebitelských cen v EU zpomalil.

Meziroční růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) v EU³ v 1. čtvrtletí zpomalil na 9,4 %. Důvodem byl hlavně vývoj cen bydlení a energií (zpomalení na 11,1 %) a dopravy (5,3 %), které narazily na vysokou srovnávací základnu začátku loňského roku. Nejvíce se v 1. čtvrtletí v EU meziročně zvyšovaly ceny potravin a nealkoholických nápojů (18,8 %). Nejsilnější meziroční přírůstek měl v 1. čtvrtletí HICP v Maďarsku (25,9 %), Lotyšsku (19,5 %) a Česku (18,0 %). Naopak nejmírněji ceny narůstaly v Lucembursku (4,5 %), Španělsku (5,0 %) a Belgii (5,9 %). Mezičtvrtletně se spotřebitelské ceny v EU zvýšily o 0,9 %. Nižší byly ceny oděvů a obuvi (-6,7 %) a bydlení a energií (-1,8 %). Naopak výrazně mezičtvrtletně rostly ceny potravin a nealkoholických nápojů (4,4 %). Nejvyšší mezičtvrtletní přírůstek cen mělo podle HICP Česko (7,7 %) a dále Maďarsko (5,0 %) a Slovensko (4,5 %). Ceny klesly v osmi státech EU, nejvýrazněji v Belgii (-1,9 %), Nizozemsku (-1,8 %) a na Kypru (-1,1 %).

Graf č. 12 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

Dynamika cen bytů v 1. čtvrtletí prudce zpomalila.

Nabídkové ceny bytů v Česku v 1. čtvrtletí 2023 meziročně vzrostly o 9,8 %. Ve srovnání s předchozím kvartálem tempo výrazně zpomalilo. Mírnější byl přírůstek nabídkových cen bytů v ČR bez Prahy (9,3 %), v Praze se nabídkové ceny bytů meziročně zvýšily o 10,3 %. Meziroční index nabídkových cen za Prahu byl v 1. čtvrtletí 2023 vyšší než v Česku poprvé od 1. kvartálu 2019. Mezičtvrtletně nabídkové ceny bytů klesly o 1,9 %, což byl první pokles od 4. čtvrtletí 2014. Z toho ceny v Praze byly nižší o 1,8 % a ceny mimo Prahu o 1,9 %. Ochlazení realitního trhu související s klesající dostupností úvěrů i s propadem reálné kupní síly domácností bylo ještě patrnější na vývoji realizovaných cen starších bytů. Ty se meziročně zvýšily o 3,7 %, což bylo nejméně od 2. čtvrtletí 2014. Přitom přírůstek realizovaných cen v Praze klesl až na 1,2 %, nejméně od konce roku 2013. V 1. čtvrtletí 2023 se mezičtvrtletní pokles realizovaných cen starších bytů prohloubil na -3,2 %. Ceny silně klesaly v Praze (-3,4 %) i ve zbytku Česka (-3,1 %). Poprvé od konce roku 2013 a rovnou poměrně

³ Oproti indexu spotřebitelských cen, který ČSÚ pro českou ekonomiku sestavuje, HICP neobsahuje imputované nájemné, což bývá zdrojem rozdílů mezi HICP a Indexem spotřebitelských cen.

hluboce se meziročně snížily ceny realizovaných cen nových bytů v Praze (-6,0 %). Mezičtvrtletně tento index klesl potřeť v řadě a to o 1,2 %.

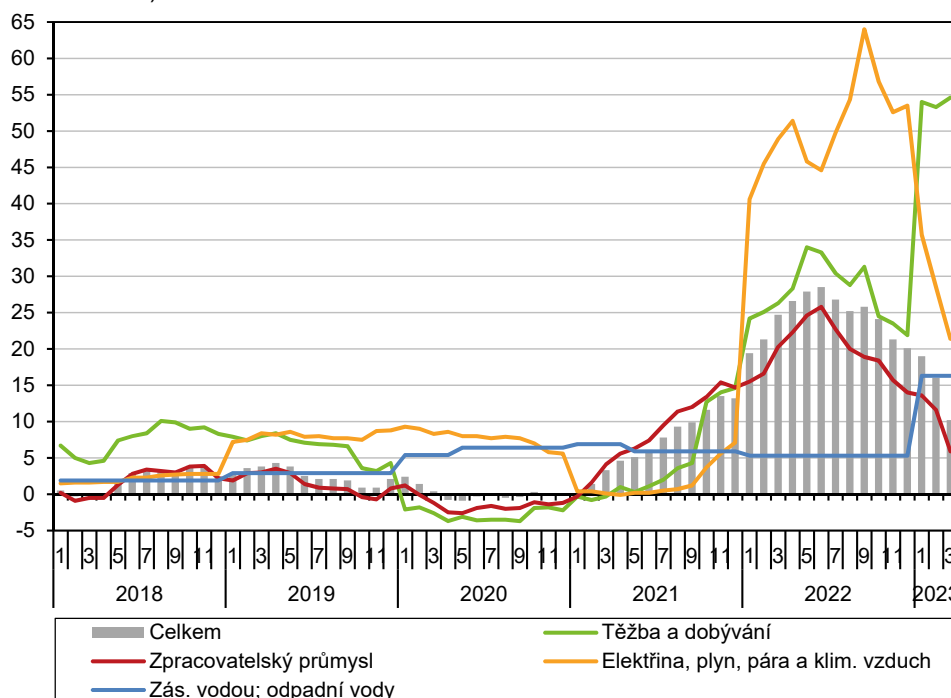
Meziroční růst cen průmyslových výrobců zpomalil.

Ceny průmyslových výrobců v 1. čtvrtletí 2023 meziročně vzrostly o 15,0 %. Meziroční dynamika tak výrazně zpomalila ve srovnání s předchozím čtvrtletím (21,8 %), za čímž stála zejména vysoká srovnávací základna loňského roku. Mezičtvrtletně se totiž ceny průmyslových výrobců v 1. kvartálu navýšily o výrazných 4,2 %. K meziročnímu růstu cen průmyslových výrobců ale zároveň i k jeho zmírnění v 1. čtvrtletí nejvíce přispíval vývoj cen výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu (10,3 %). Meziroční dynamika cen zpomalila u většiny oddílů v této sekci. Výrazný byl nadále přírůstek cen potravinářských výrobků (26,5 %) nebo ostatních nekovových minerálních výrobků (24,2 %). Zmíněné oslabení meziročního tempa se týkalo zejména papíru a výrobků z něj (11,0 %), pryžových a plastových výrobků (9,3 %), kovodělných výrobků (7,9 %), dřeva a dřevěných výrobků (7,5 %), chemických látek a přípravků (7,2 %) a základních kovů (5,1 %). Meziročně klesly pouze ceny koksu a rafinovaných ropných výrobků⁴.

Prudce posílila meziroční dynamika cen těžby a dobývání.

Ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu v 1. čtvrtletí meziročně vzrostly o 28,4 %. Přírůstek výrazně zpomalil, na čemž měla podíl i vysoká srovnávací základna loňského 1. kvartálu. Naopak prudce zrychlil meziroční růst cen těžby a dobývání (54,0 %). Stálo za tím hlavně výraznější navýšení cen černého a hnědého uhlí a lignitu (81,3 %) a pak ropy a zemního plynu (73,2 %). Vysoké meziroční tempo si držely ceny ostatní těžby (24,1 %). Ceny zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami se meziročně zvýšily o 16,3 %.

Graf č. 13 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

Meziroční růst cen průmyslových výrobců v EU výrazně zpomalil.

Meziroční růst cen průmyslových výrobců v EU⁵ v 1. čtvrtletí 2022 dosáhl 12,5 % a výrazně zpomalil oproti předchozímu kvartálu. Přírůstek byl nejnižší od 2. čtvrtletí 2021 a pod 20 % klesl po pěti kvartálech. Meziroční přírůstek cen v EU zpomalil v případě těžby a dobývání (28,5 %), výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu

⁴ Přesné hodnoty ukazatele nejsou uvedeny kvůli ochraně individuálních dat.

⁵ Bez cen zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami.

(9,4 %) i elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (16,4 %). Meziroční růst cen průmyslových výrobců byl nejsilnější v Maďarsku (54,9 %), na Slovensku (34,2 %) a v Lotyšsku (33,6 %). Jen v Irsku byl zaznamenán meziroční pokles cen průmyslových výrobců (-14,0 %), nejméně pak rostly ceny v Řecku (1,9 %) a Portugalsku (2,9 %). Podruhé v řadě ceny průmyslových výrobců klesly mezičtvrtletně (-2,6 %). Snížení se odehrálo celkem ve 14 zemích EU, nejvýraznější bylo v Bulharsku (-10,7), Itálii (-8,0 %) a Irsku (-7,7 %). O 11,3 % mezičtvrtletně vzrostly ceny průmyslových výrobců na Slovensku, druhý nejvyšší příspěvek mělo Česko (4,2 %) a následovala Francie (3,7 %).

Pokračovalo zmírňování meziročního růstu cen stavebních prací.

Ceny stavebních prací v 1. čtvrtletí podle odhadů meziročně vzrostly o 10,3 %. Jejich meziroční přírůstek tak dál zpomaloval. Mezičtvrtletně se ceny stavebních prací zvýšily o 1,7 %. Ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví byly meziročně vyšší o 12,7 % a mezičtvrtletně vzrostly o 1,9 %.

Vývoj u cen dopravy, skladování a souvisejících služeb přispěl ke zmírnění meziročního přírůstku cen tržních služeb.

Ceny tržních služeb se v 1. čtvrtletí 2023 meziročně zvýšily o 5,8 %. Přírůstek tak podobně jako u ostatních indexů zpomalil ve srovnání s koncem roku 2022. Mezičtvrtletně ceny tržních služeb vzrostly o 1,4 %. Za zpomalením celkového meziročního růstu stál v 1. kvartálu 2023 zejména vývoj cen skladování a podpůrných služeb v dopravě (snížení přírůstku na 3,6 % z 15,2 % ve 4. čtvrtletí 2022), reklamních služeb a průzkumu trhu (na 4,8 % z 15,0 % ve 4. čtvrtletí) a pozemní a potrubní dopravy (na 4,9 % ze 7,7 % ve 4. čtvrtletí). Naopak posiloval a k celkovému růstu významně přispíval přírůstek cen služeb v oblasti programování a souvisejícího poradenství (8,5 %), služeb v oblasti zaměstnání (25,9 %) a služeb v oblasti nemovitostí (5,2 %). Důležitý byl i příspěvek meziročního růstu cen architektonických a inženýrských služeb a technických zkoušek a analýz (5,1 %), informačních služeb (13,1 %), služeb souvisejících se stavbami a úpravou krajiny (12,5 %), služeb v oblasti pronájmu a operativního leasingu (8,2 %) nebo poštovních a kurýrních služeb (7,3 %).

Zatímco u rostlinné výroby přírůstek cen zmírnil, u živočišné výroby pokračoval silný růst.

Ceny zemědělské výroby (včetně ryb) se v 1. čtvrtletí 2023 meziročně zvýšily o 19,4 %. Tempo tak výrazně zpomalilo oproti předchozímu kvartálu, svou roli ale hrála také vysoká srovnávací základna loňského roku. Mezičtvrtletně se ceny zemědělských výrobců zvýšily o 2,6 %. Meziroční růst cen rostlinné výroby v 1. čtvrtletí zpomalil na 9,8 %. Výrazně se na tom podílel vývoj dynamiky cen obilovin (16,3 %). Mírněji meziročně narůstaly ceny pšenice (13,7 %), žita (37,5 %), ječmene (18,0 %), ovesa (22,3 %) i kukuřice (24,6 %). Do meziročního poklesu se dostaly průmyslové plodiny (-7,0 %), především pod vlivem olejnin (-8,6 %). Krmné plodiny meziročně zdražily o 2,0 %. Výrazný přírůstek cen si naopak zachovala zelenina a zahradnické produkty (18,1 %) a posílil růst cen brambor (37,3 %). Meziročně nižší byly ceny ovoce (-8,7 %). Meziroční růst cen živočišné výroby polevil v 1. čtvrtletí jen mírně a přírůstek dosáhl 34,8 %. Ceny hospodářských zvířat byly vyšší o 32,2 %, z toho u skotu došlo ke zmírnění tempa na 16,2 %. Naopak dál velmi silně rostly ceny prasat a selat (51,1 %) a drůbeže (29,8 %). V případě živočišných výrobků se udrželo vysoké meziroční navýšení cen (36,5 %). Ceny mléka byly v 1. čtvrtletí vyšší o 31,6 % a u vajec tempo prudce narostlo na 82,9 %.

Meziroční růst cen exportu zpomalil.

Na meziročním vývoji cen zahraničního obchodu se v 1. čtvrtletí projevovala vysoká srovnávací základna loňského roku. Přírůstek cen exportu zboží zpomalil na 6,3 %. Kurzové vlivy působily na ceny na obou stranách zahraničního obchodu protiinflačně⁶, hlavně díky meziročnímu posílení kurzu vůči euru. Oslabovala meziroční dynamika cen vývozu u většiny tříd zboží. Nejvíce meziročně rostly ceny vývozu minerálních paliv

⁶ Podle údajů ČNB byl v 1. čtvrtletí 2023 průměrný kurz koruny vůči euru 23,785 CZK/EUR. V roce 2022 to bylo 24,653 CZK/EUR. Kurz dolaru meziročně oslabil. V 1. čtvrtletí 2022 činil průměr 21,989 CZK/USD a letos 22,169 CZK/USD.

(40,5 %), nápojů a tabáku (přírůstek posílil na 19,9 %) a potravin a živých zvířat (12,1 %). Meziročně vyšší byly i ceny polotovarů⁷ (6,9 %), průmyslového spotřebního zboží (4,2 %), mírně posílil růst cen strojů a dopravních prostředků (2,9 %) a rostly ceny chemikálií a příbuzných výrobků (2,5 %). Výrazně klesly jen ceny ostatních surovin⁸ (-9,9 %). Mezičtvrtletně byly ceny vývozu zboží nižší o 1,3 %.

Směnné relace byly kladné.

Ceny importu se v 1. čtvrtletí meziročně zvýšily o 3,2 %. To představuje velmi výrazné zpomalení tempa oproti předchozímu čtvrtletí. S výjimkou nápojů a tabáku (meziroční růst o 23,9 %) zpomalil přírůstek u všech tříd zboží. Dovoz nápojů a tabáku zdražoval nejvíce, ale silně se zvyšovaly i ceny importu potravin a živých zvířat (15,8 %) a výrazný byl přírůstek u průmyslového spotřebního zboží (8,4 %). Prudce zpomalil meziroční růst cen dovozu minerálních paliv (5,6 %), mírně vyšší byly ceny ostatních surovin (1,4 %), polotovarů (1,2 %) i strojů a dopravních prostředků (0,9 %). Meziročně klesly ceny dovozu chemikálií a příbuzných výrobků (-0,3 %). Mezičtvrtletní snížení cen dovozu zboží dosáhlo 4,3 %. Meziroční směnné relace se po sedmi čtvrtletích opět dostaly do pozitivních hodnot (103,0 %). Výrazně kladné byly směnné relace obchodu s minerálními palivy (133,0 %) a pozitivní byly také relace u polotovarů (105,6 %), chemikálií a příbuzných výrobků (102,8 %) a strojů a dopravních prostředků (102,0 %). Naopak záporné byly směnné relace obchodu s ostatními surovinami (88,9 %), průmyslovým spotřebním zbožím (96,1 %), potravinami a živými zvířaty (96,8 %) a nápoji a tabákem (96,8 %).

⁷ SITC 6 – tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu.

⁸ SITC 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv.

